

4.7.2024

Eolus Finland Oy:n lausunto hallituksen esityksestä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä

4 luku -ehdotukset ja niiden vaikutukset

Tunnistatteko, että esitetyillä laeilla olisi vaikutuksia, joita ei ole huomioitu esityksessä?

Eolus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta. Eolus on pohjoismainen uusiutuvan energian hankekehittäjä. Olemme vuodesta 2021 asti kehittäneet Wellamo- ja Navakka-merituulivoimahankkeita, jotka sijaitsevat Suomen talousvyöhykkeellä. Ehdotetun lain tavoitteet edistää merituulivoimaa talousvyöhykkeellä ja selkeyttää talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeita koskevaa sääntelyä ovat ehdottoman kannatettavia, mutta samalla olemme huolissaan lakialoitteen vaikutuksista nykyisen lainsäädännön nojalla toteutettuun hankekehitykseen talousvyöhykkeellä sekä toisaalta uudesta sääntelystä johtuviin merkittäviin viivästyksiin ennen kuin uuden lain mukaisesti toteutettu hankekehitys käynnistyy.

Hankkeessa ei ole arvioitu esitettyjen muutosten vaikutusta Suomen ja EU-tason ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Useammilla hankekehittäjillä on jo parhaillaan meneillään YVA-menettelyitä talousvyöhykkeelle sijoituvia tuulivoimahankkeita koskien, ja nopeimmillaan tuulipuistojen on nykyllä lainsäädännön valossa suunniteltu olevan toiminnassa noin vuodesta 2030 alkaen. Myös Suomen ilmasto- ja energiastrategian (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2022:53) mukaan tavoitetilana on pidetty, että vuoteen 2030 mennessä ensimmäiset teollisen kokoluokan merituulivoimahankkeet Suomessa olisivat tuotannossa ja vuoteen 2035 mennessä hankkeita olisi rakennettu useita niin aluevesille kuin talousvyöhykkeellekin.

Esitetty uusi menettely siihen sisältyvine SOVA-menettelyineen tulee kiistatta merkittävästi hidastamaan hankekehitystä siten, ettei kunnianhimoinen tavoite merituulivoiman tuotannosta vuonna 2030 ole ainakaan talousvyöhykkeen kohdalla enää realistinen tai edes mahdollinen. Talousvyöhykkeen merituulivoiman hankekehityksen hidastumisella tulee olemaan huomattava negatiivinen vaikutus Suomen ja EU-tason kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseen (Suomen hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä sekä kasvihuonekaasujen päästöjen vähennys vähintään 60 % vuoteen 2030 mennessä ja vähintään 80 % vuoteen 2040 mennessä suhteessa vuoteen 1990) sekä välillisesti vihreän vedyn tuotantoedellytyksiin.

Merituulivoimahankkeet ovat sekä kalleutensa että teknisen monimutkaisuutensa johdosta riskialttiita hankkeita, jotka vaativat erityisosaamista ja laajoja taloudellisia resursseja. Merituulivoimahankkeita kehittäviä hankekehittäjiä on siksi globaalistikin varsin rajallinen määrä ja Suomi kilpailee siten merituulivoima-alan investoinneista Itämeren alueen muiden maiden lisäksi myös globaalilla pelikentällä. Useassa muussa Euroopan maassa on käytössä erinäisiä mekanismeja, joiden kautta valtiot osallistuvat merituulivoimahankkeiden taloudelliseen riskinjakoon esimerkiksi valtiontukien, kuten käänteisen huutokaupan tai ns. CfD:iden (contract for difference), kautta. Valtiontukielementin puuttuessa lakiehdotuksen mukainen, julkisia hankintoja muistuttava huutokauppajärjestelmä, jossa hinta on olennainen komponentti ja jossa jo yksinomaan kilpailutukseen osallistuminen edellyttää osallistujalta merkittäviä taloudellisia panostuksia mm. erinäisten osallistumismaksujen ja -vakuuksien

muodossa, ei eurooppalaisessa tai globaalissakaan kontekstissa välttämättä näyttäydy investointeja houkuttelevana.

Muu palaute vaikutusarvioista

Hallituksen esityksen sivulla 21 todetaan, että useampi yritys on aloittanut YVA-menettelyn nykyisen lainsäädännön mukaisesti talousvyöhykelain 6 § nojalla myönnetyn tutkimusluvan saatuaan ja että merituulivoima-alueen YVA-menettelyn kustannukset ovat miljoonia euroja. Hallituksen esityksen yrityksiä koskevissa vaikutusarvioissa ei kuitenkaan ole otettu kantaa siihen, että nämä investoinnit ja nykyisen lainsäädännön mukaisesti käynnistetyt YVA-menettelyt sekä muu hankekehitys käyvät turhiksi lakimuutoksen myötä.

Näiden turhiksi käyvien investointien huomiotta jättäminen antaisi ristiriitaisen signaalin globaaleille merituulivoimahankekehitysmarkkinoille. Yritykset, jotka ovat omalla riskillä kehittäneet hankkeita talousvyöhykkeellä nykyisin voimassa olevan talousvyöhykelain nojalla, joutuisivat kantamaan tämän riskin kokonaisuudessaan yksin, vaikka nämä toimijat ovat olleet merkittävässä roolissa merituulivoimasektorin kehittämisessä Suomessa. Ristiriitaista viestiä korostaa se, että sekä nykyinen että edellinen hallitus ovat hallitusohjelmissaan esittäneet kunnianhimoisia tavoitteita Suomen merituulivoimatuotannolle, ja että näiden tavoitteiden saavuttaminen olisi sektorispesifin lainsäädännön puuttuessa ollut käytännössä mahdotonta ilman hankekehittäjien oma-aloitteellisuutta.

Hallituksen esityksen sivulla 22 todetaan, että "usea hankekehittäjä on jo aloittanut talousvyöhykkeen tutkimisen ns. tutkimusluvan nojalla". Hankekehittäjät eivät ole julkaisseet selvitystensä tuloksia, ja tutkimuslupia on myönnetty niin monelle merialueelle, että on todennäköistä, että kilpailutettavat merituulivoima-alueet ovat ainakin osittain päällekkäin alueiden kanssa, joille tutkimuslupia on myönnetty. Tämä johtaa epäriiluun kilpailuasetelmaan, jossa potentiaalisten osallistujien pohjatiedot kilpailutettavasta alueesta eroavat toisistaan.

On tärkeää, ettei kilpailutuksella millään osin "rangaista" niitä toiminnanharjoittajia, jotka ovat ryhtyneet omatoimisesti tutkimaan merialueita ja investoineet hankekehitykseen nykylainsäädännön voimassaoloaikana. Tällaisen mekanismin sisällyttäminen asetukseen näyttäytyisi ristiriitaisena sekä nykyisen että edellisen hallituksen merituulivoimaa koskevien tavoitteiden valossa, eikä se ainakaan vahvistaisi Suomen mainetta vakaana ja luotettavana investointikohteena. Laadullisissa tekijöissä tulisikin huomioida jo ennen uutta sääntelyä tehty hankekehitys. Koska talousvyöhykkeen tutkimusta voi tehdä tälläkin hetkellä jo vallitsevan lainsäädännön puitteissa ja valtioneuvosto on vielä toukokuussa 2024 (23.5.2024) myöntänyt uusia talousvyöhykkeen tutkimuslupia hankekehittäjille, pystyisivät tulevista kilpailutuksista kiinnostuneet tahot edelleen saavuttamaan pidemmälle hankekehityksissä edenneiden hankekehittäjien tietotason ennen kilpailutusten alkamista.

Selvyiden vuoksi hankekehittäjät eivät ole julkaisseet tutkimustuloksiaan, koska niiden hankkiminen on edellyttänyt huomattavan suuria investointeja merialueen tutkimuksiin talousvyöhykkeellä. Kyse on näin ollen liikesalaisuuksista, joilla on yrityksille potentiaalisesti merkittävää taloudellista arvoa.

7 luku – Säännöskohtaiset perustelut

Palaute alueen valinnasta

Valtioneuvoston mahdollisuus päättää talousvyöhykkeen alueiden hyödyntämisestä merituulivoimaan ja tarvittaessa kilpailutuksen järjestämisestä on positiivinen asia. Tämä tuo selkeyttä ja järjestelmällisyyttä hankkeiden toteuttamiseen. Kuitenkin olisi tärkeää sekä alan kokonaisedun mukaista, että päätös kilpailutettavista alueista toteutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta hankekehittäjillä olisi hyvät valmiudet osallistua kilpailutukseen. Hyvä valmistautuminen takaisi mahdollisimman monen yhtäaikaisen alueen kilpailuttamisen sekä laadukkaan kilpailutuksen järjestämisen. Olisi tärkeää, että näkymä esimerkiksi seuraavan viiden vuoden aikana kilpailutettavista alueista julkistettaisiin, jotta hankekehittäjillä olisi selvä näkymä markkinan kehittämisestä.

Hallituksen esityksen sivulla 41 pykälässä 2 § todetaan, että ”Valtioneuvostolla tulisi kuitenkin olla mahdollisuus jo merituulivoima-alueen valintaa koskevassa päätöksessä määritellä sellaiset ehdot, joiden tulee olla tiedossa ennen kilpailutukseen osallistumista. Jos esimerkiksi haluttaisiin asettaa ehto, joka koskee hyödynnettävän alueen käytön minimitehokkuutta, eli kuinka paljon tuulivoimakapasiteettia asennetaan per hyödynnettävä neliökilometri, taikka ehto, jonka mukaan osa tuotetusta energiasta on tuotava Suomeen, tällaisten tekijöiden olisi syytä olla merituulivoimatoimijoiden tiedossa jo niiden suunnitellessa kilpailutukseen osallistumista.” On tärkeää, että hankekehittäjät ovat samalla viivalla sen suhteen, millaiset ehdot kilpailutettavalle merituulivoima-alueelle asetetaan. Kuitenkin valtioneuvoston mahdollisuus asettaa ehtoja, kuten alueen käytön minimitehokkuus ja energian toimittaminen Suomeen, voi rajoittaa hankekehittäjien joustavuutta ja lisätä kustannuksia. Nämä ehdot tulisi määritellä tarkasti ja realistisesti etukäteen. Sekä valtion että hankekehittäjien intressissä olisi myös lähtökohtaisesti määrittää minimitehokkuusvaatimukset asennettujen megawattien sijaan tuotettavissa megawattitunneissa, mikä mahdollistaisi tuulivoimaloiden määrän ja sijainnin optimoinnin niiden tuottavuuden näkökulmasta.

Samaisen pykälän 3 ja 4 momentissa on nostettu esille Valtioneuvoston rooli ottaa mahdollisimman kattavasti huomioon yhteiskunnan kokonaisuus valitessaan merituulivoima-alueita. Eri intressien, kuten merenkulun, kalastuksen ja ympäristötekijöiden, huomioiminen valtioneuvoston päätöksenteossa on tärkeää. Tämä vähentää riskiä, että merituulivoimahankkeet aiheuttavat konflikteja muiden merellisten toimintojen kanssa. Alueiden tuulisuuden, jääolosuhteiden ja merenpohjan ominaisuuksien huomioiminen lisää hankkeiden toteutettavuusvarmuutta ja kannattavuutta. Hankekehittäjien kuuleminen ja yhteistyö muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa on merkittävä etu. Tämä parantaa päätöksenteon laatua sekä lisää hankekehittäjien mahdollisuuksia vaikuttaa prosessiin. Kuitenkin päätöksenteossa tulisi huomioida, että merialuesuunnitelmien nykyinen tietopohja ei välttämättä ole riittävä merituulivoiman taloudellisen soveltuvuuden arvioimiseksi. Lisäksi Valtioneuvoston, työ- ja elinkeinoministeriön sekä muiden ministeriöiden roolien selkeyden puute päätöksenteossa voi aiheuttaa hallinnollista monimutkaisuutta ja viivästyksiä. Päätöksenteon prosessien tulisi olla mahdollisimman suoraviivaisia ja läpinäkyviä. Myös yhteiskunnan kokonaisedun laaja tulkinta voi aiheuttaa epävarmuutta hankekehittäjille ja hankkeiden aikatauluille valitusten kautta. On tärkeää, että tämä käsite määritellään tarkasti ja että päätöksenteossa noudatetaan johdonmukaista linjaa.

Hallituksen esityksen sivuilla 41–42 Pykälässä 2 § todetaan, että ”Valtioneuvoston alueen valintaa koskevalle päätökselle tulisi tehdä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi (ns. SOVA), jota on kuvattu tarkemmin jaksossa 2.4. SOVAan sisältyvä ympäristöselostus tulee SOVA-lain 8 §:n 1 momentin mukaisesti laatia osana päätöksen valmistelua ennen sen tekemistä.” SOVA-menettely on tärkeä osa kokonaisuutta, mutta se lisää

hankkeiden valmisteluaikaa. On huolehdittava, että menettely on tehokas, sen tekemiseen on osoitettu riittävät resurssit ja että se ei tarpeettomasti viivästytä hankkeiden etenemistä.

Palaute vakuuksista (osallistumisvakuus ja edistämisvakuus)

Hallituksen esityksen sivulla 47 pykälässä 9 § todetaan, että "osallistumisvakuuden asettamisvelvollisuus varmistaisi, että tarjoaja olisi analysoinut jo tarjousta jättäessään omat mahdollisuutensa edistää hanketta, koska tarjouksen jättämiseen liittyisi osallistumisvakuuden kautta huomattava taloudellinen riski. Vakuuden määrän tulisi olla riittävä varmistamaan osallistujan sitoutuminen hankkeen edistämiseen."

Osallistumisvakuuden asianmukaisuuteen on käytännössä mahdotonta ottaa kantaa, kun sen suuruusluokasta ei ole esitetty hallituksen esityksessä mitään arviota. Viittaukset huomattavaan taloudelliseen riskiin kuitenkin osoittavat, ettei vakuuden arvo olisi merkityksetön. Korkeat osallistumiskustannukset saattavat merituulivoiman maailmanmarkkinatilanteesta riippuen rajata tarjoajien määrää alhaiseksi, ja kokeneetkin toimijat saattavat Suomen sijasta keskittyä muihin markkinoihin, joissa tarjouskilpailuihin osallistuminen on tehty kustannusrakenteeltaan kevyemmäksi ja joissa valtiot mahdollisesti osallistuvat riskinjakoon valtioneuvostojen muodossa.

Olisi kohtuutonta, että tilanteessa, jossa toiminnanharjoittaja osallistuu useampaan kilpailutukseen samalla kierroksella, se joutuisi asettamaan jokaista tarjoustaan koskien osallistumisvakuuden, vaikka on jo etukäteen tiedossa, ettei toiminnanharjoittaja voi tulla valituksi kuin vain yhden tarjouksen osalta.

Hallituksen esityksen sivulla 48 pykälässä 10 § 1 momentin 2 ja 3 kohdissa tulisi säätää 1 kohtaa vastaavasti ajanjaksosta, jossa Energiaviraston tulee vapauttaa vakuudet, tai vähintäänkin lisätä sana "viipymättä". Pykälästä puuttuu myös sääntely, jonka nojalla Energiaviraston tulee vapauttaa voittajan asettama osallistumisvakuus siinä tapauksessa, että Energiaviraston päätöksestä on valitettu ja se kumoutuu lainvoimaisella päätöksellä muutoksenhakutuomioistuimessa.

Hallituksen esityksen sivulla 58 pykälässä 18 § todetaan, että "Edistämisvakuuden tarkoituksena on varmistaa, että hanketta tosiasiassa edistetään riittävällä tahdilla ja tiettyjä hyödyntämisluvan ehtoja noudatetaan. On tarpeen pyrkiä vauhdittamaan hankekehitystä erityisesti alkuvaiheessa, jolloin aluetta on vasta tarkoitus tutkia eikä esimerkiksi lupien hakeminen ole vielä ajankohtaista. Siten tarvitaan jokin keino, jolla varmistaa hankkeen aktiivinen kehittäminen. Myös lupaan sisältyvillä määräaikoja koskevilla ehdoilla voidaan asettaa hankkeen etenemiselle vaatimuksia, mutta koska tarkkojen määräaikojen toteutumisen seuranta ja sen arviointi, onko mahdollinen myöhästyminen johtunut hyödyntämisluvan haltijasta johtuvista seikoista, on työlästä, tarvitaan myös jokin muu keino edistymisen varmistamiseksi."

Sekä määräaikojen asettamisen että edistämisvakuuden osalta tulee huomioida, että hankekehitystä viivästyttävät usein myös toiminnanharjoittajan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevat seikat, esimerkiksi merenpohjan olosuhteet, luontoarvot tai verkkoliityntäkapasiteetti. Euroopan komission 13.5.2024 päivätyssä ohjeistuksessa (Commission Recommendation of 13.5.2024 on auction design for renewable energy) todetaan myös, että sanktiot vähän tutkituilla alueilla tulee asettaa pienemmiksi kuin ennakkoon

tutkituilla merituulivoima-alueilla, sillä tutkimattomilla alueilla hankekehittäjän riski on suurempi.

Säännöksestä (ehdotettu 18 §) ei käy selvästi ilmi, lasketaanko kahden (2) kuukauden määräaika edistämismakuuden asettamiselle hyödyntämislupapäätöksen antopäivästä vai päätöksen lainvoimaisuudesta. Kaksi (2) kuukautta on varsin lyhyt ajanjakso, jos se osuu yleisille lomakausille kesäaikaan tai vuodenvaihteeseen. Kahden (2) kuukauden sijaan määräajan tulisi olla vähintään kolme (3) kuukautta. Jos edistämismakuus pitää asettaa ehdotetun 18 § nojalla kahden (2) kuukauden kuluttua hyödyntämislupapäätöksen antamisesta (eikä lainvoimaistumisesta), hyödyntämislupapäätös voi kumoutua muutoksenhaun johdosta edistämismakuuden asettamisen jälkeen ja tällöin pykälässä pitää säätää edistämismakuuden vapauttamisesta viipymättä.

Hallituksen sivulla 58 samaisessa pykälässä 18 § todetaan, että "Laadullisten tekijöiden noudattamisesta varmistuminen on keskeistä, koska oikeus merituulivoima-alueeseen ratkaistaisiin kilpailutuksessa, ja laadullisilla tekijöillä olisi siinä iso rooli. Jos laadullisia tekijöitä rikkoisi olennaisesti, hyödyntämislupa olisi mahdollista peruuttaa. Koska laadullisten tekijöiden noudattaminen on keskeistä, tulisi olla kuitenkin jokin keino turvata niiden noudattaminen myös tilanteessa, jossa lupaehtojen rikkominen ei olisi olennainen."

Laadullisten tekijöiden tulisi olla niin objektiivisesti arvioitavissa, että niiden rikkomiseen voidaan liittää oikeus vapauttaa vakuus. Koska laadullisten tekijöiden rikkominen voi johtua myös toiminnanharjoittajasta riippumattomista syistä, tulee myös edistämismakuuden realisoimisen osalta kynnyksellä olla laadullisten tekijöiden rikkominen olennaisesti.

Hallituksen esityksen sivulla 58 pykälässä 18 § todetaan myös, että "Vakuuden määrän olisi oltava riittävä varmistamaan luvanhaltijan sitoutuminen hankkeen edistämiseen hyödyntämisluvassa määrättyllä tavalla." – "Pykälän 3 momentin mukaan vakuutta tulisi kerryttää vuoden välein. Tarkoituksena olisi, että vakuus on ensin melko matala, koska alkuvaiheessa hankkeen toteutumisen riskit ovat suuremmat, kun aluetta ei ole vielä tutkittu eikä tarvittavia lupia saatu. Siten hyödyntämisluvan haltija voisi vielä ensimmäisten vuosien aikana päästä hyödyntämisluvasta ja vakuudesta irti melko matalin kustannuksin. Hyödyntämismakuuden määrän nouseminen hankkeen edetessä kannustaisi näin ollen hankkeen toteutumisen kannalta olennaisten tutkimusten tekemiseen mahdollisimman pian hyödyntämisluvan myöntämisestä. Hankkeen edetessä nouseva hyödyntämismakuus kannustaisi hankkeen toteuttamiseen ripeässä aikataulussa." Tässä vaiheessa osallistumismakuuden asianmukaisuuteen on käytännössä mahdotonta ottaa kantaa, kun sen suuruusluokasta ei ole esitetty hallituksen esityksessä mitään arviota.

Hallituksen esityksen sivulla 59 pykälän 19 § sanamuodon mukaan "Energiavirastolla on oikeus ryhtyä vakuuden realisointiin, jos hyödyntämislupa on peruttu tai siitä on luovuttu. Energiavirastolla on lisäksi oikeus ryhtyä vakuuden realisointiin kokonaan tai osittain, jos hankkeessa on rikottu hyödyntämisluvan laadullisia tekijöitä tai määräaikoja koskevia ehtoja, eikä luvanhaltija tilanteessa, jossa rikkominen on korjattavissa, kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa korjaa menettelyään." ... "Samoin vakuuden voisi menettää, jos luvanhaltija rikkoisi olennaisesti hyödyntämisluvan ehtoja. Kuitenkin jos kyse ei olisi olennaisista lupaehtojen rikkomisesta eikä lupaa peruutettaisi, Energiavirastolla olisi oikeus ryhtyä vakuuden realisointiin kokonaan tai osittain, jos hankkeessa olisi rikottu hyödyntämisluvan laadullisia tekijöitä tai määräaikoja koskevia ehtoja, eikä luvanhaltija tilanteessa, jossa

rikkomus on korjattavissa, kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa korjaa menettelyään."

Energiavirastolla on jo ehdotetun 30 § nojalla uhkasakolla velvoittaa toiminnanharjoittaja noudattamaan hyödyntämisoikeuspäätöksen ehtoja. Oikeus realisoida vakuus tulee säännöstekstissä määrittää koskemaan ainoastaan tilanteita, joissa luvanhaltija rikkoo luvan ehtoja olennaisesti. Edistämisvakuuden realisoinnin sitominen laadullisten tekijöiden rikkomiseen kuulostaa raskaalta seuraamukselta, samoin määräaikojen noudattamisen osalta tulee investointivarmuuden parantamiseksi rajata pois tilanteet, joissa viivästykset johtuvat toiminnanharjoittajasta riippumattomista syistä (muutokset ulkoisissa olosuhteissa, lupamenettelyiden keston pitkittyminen, jne.). Määräaikoja tulisi myös voida pidentää perustellusta syystä ilman, että tämä laukaisisi riskin vakuuden menettämisestä. Liioitellun tiukat ja joustamattomat määräajat esimerkiksi tutkimustyölle voisivat pahimmillaan luoda kannustimen tinkiä viime kädessä tutkimusten laadusta, mikäli panoksena on edistämisvakuuden realisaatio tai lopulta hyödyntämisoikeuden menettäminen.

Esimerkiksi vesilain mukainen lupaharkinta on hyödyntämisoikeusluvasta itsenäistä laillisuusharkintaa. Lähtökohtaisesti ei pitäisi käydä niin, ettei hankkeen toteuttaminen esty hylkävien lupapäätösten johdosta, mutta pykälään pitää sisällyttää sääntely koskien edistämisvakuuden vapauttamista tilanteessa, jossa hankkeen toteuttaminen estyy hyödyntämisluvan haltijasta riippumattomista syistä.

Palaute maksuista (osallistumismaksu ja hyödyntämismaksu)

Yleisesti julkiset hankinnat hoidetaan virkatyönä, eikä niistä peritä suoritemaksuja osallistujilta. Maksun periminen on kyseenalaista, koska lupamenettelyissä hakijoilta perittävässä päätösmaksuissa toiminnanharjoittajat saavat pääsääntöisesti maksunsa vastikkeena luvan, kun taas nyt suurin osa tarjouskilpailuun osallistuneista maksaa varsin kalliin, arviolta 13 000 euron suuruisen osallistumismaksun saamatta vastikkeeksi mitään.

Osallistumismaksun periminen yhdessä tarjousvaiheen vakuusvaatimusten kanssa antaa globaaleille markkinoille kyseenalaisen signaalin ja saattaa tarpeettomasti rajata pois tarjouskilpailuun osallistujia etenkin tilanteissa, joissa samanaikaisesti on meneillään esimerkiksi toinen vastaava tarjouskilpailu toisessa maassa.

Jos toiminnanharjoittaja osallistuu samalla kilpailutuskierröksellä useampaan kilpailutukseen, se joutuisi maksamaan osallistumismaksunsa jokaisen tarjouksen osalta, vaikka se voi lainsäädännön nojalla voittaa ainoastaan yhdellä tarjouksella, jolloin muut osallistumismaksut menevät hukkaan. Käytäntö kuulostaa epätarkoituksenmukaiselta, jos tarkoituksena on mahdollistaa mahdollisimman monen laadukkaan toimijan osallistuminen tarjouskilpailuihin. Olisi myös kohtuullista, että Energiaviraston tulisi palauttaa osallistumismaksu, jos poissulkuperusteiden ja mahdollisten esivalintakriteerien soveltamisen jälkeen jäljellä on alle kolme osallistujaa, sillä yksittäisellä osallistujalla ei ole mitään mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, kuinka monta osallistujaa tarjouskilpailuun lopulta osallistuu.

Hallituksen esityksen sivulla 78 pykälässä 20 § todetaan, että "Tarjottava hyödyntämismaksu ei olisi könttäsomma, vaan maksu laskettaisiin laskukaavalla, josta säädettäisiin asetuksella. Hyödyntämismaksulle voitaisiin kuitenkin asettaa minimihinta. Tarkoitus olisi, että hyödyntämismaksun maksaminen ajoittuisi tuulivoimapuiston tuotantoaikaan, ja maksun

määrä olisi sidottu tuotantokapasiteettiin sekä viitehintaan, joka kuvastaisi kyseisen tuulivoimapuiston tuotannon keskimääräistä arvoa, jos tuotanto olisi myyty kokonaisuudessaan sähköpörssiin Suomessa. Tarjottu hyödyntämismaksu olisi siis summa, jonka yritys maksaisi valtiolle vuosittain hankkeen tuotantoaikana. Tarjouksessa tarjottu hyödyntämismaksu sidottaisiin ennalta ilmoitettuun ja kaikille tarjoajille samaan oletukseen sähkön keskimääräisestä hinnasta, ja maksettava hyödyntämismaksu määräytyisi tarjottua hyödyntämismaksua alhaisemmaksi tai korkeammaksi, riippuen viitehinnan kehityksestä. Viitehinnan avulla hanketoimijan riski sähkön hinnan kehityksestä vähenisi, koska hinnan muutokset huomioidaan hyödyntämismaksun määrässä. Merituulivoiman suurimittainen rakentaminen tuo riskiä hankkeen sähköstä saamiin tuloihin, koska sähkön hinta voi laskea hyvin alhaiseksi tai jopa negatiiviseksi niillä tunneilla, jolloin merituulivoima tuottaa hyvin sähköä. Viitehinnan avulla hyödyntämismaksu saataisiin myös indeksoitua oikeudenmukaisella tavalla maksuajankohtaan. Osa hyödyntämismaksun laskukaavan määrittelyä olisi myös maksuvelvoitteen alkamishetken tarkempi määrittely. Laskukaavaan liittyy myös tuotantokapasiteetti, jonka ei tarvitse olla vielä kilpailutusvaiheessa tiedossa.”

Markkinahintaan peilautuva jousto on lähtökohtaisesti positiivista ja vähentää hintariskiä, mutta hallituksen esityksessä olisi hyvä myös huomioida, että merituulivoimapuiston sähköntuotannosta ainakin osa tullaan todennäköisesti myymään kiinteään hinnoitteluun perustuvien PPA-sopimusten alla, jolloin hankkeen kassavirta ei välttämättä ole kokonaan kytköksissä sähkön markkinahintaan. Hallituksen esityksessä jää epäselväksi, tuleeko hyödyntämismaksua kuitenkin maksaa myös niiltä tunneilta, jolloin sähkön hinta on alhainen tai negatiivinen. Tämä olisi hyvä huomioida viimeistään asetuksessa. Eolus ehdottaa edellä sanottu huomioon ottaen ja investointivarmuuden parantamiseksi, että hyödyntämismaksulle lisättäisiin hintakatto, jota ei ylitettäisi, vaikka sähkön markkinahinta nousisikin sitä korkeammaksi.

Muu palaute kilpailutuksesta

On erittäin tärkeää, että jo nykyisen lainsäädännön mukaisesti talousvyöhykkeellä hankekehitystä tehneet toiminnanharjoittajat ja hankkeet huomioidaan tulevassa asetuksessa laadullisten tekijöiden kriteeristöissä siten, etteivät jo tehdyt huomattavat investoinnit menisi hukkaan. Mikäli nykyisin voimassa olevan talousvyöhykelainsäädännön nojalla tehdyissä talousvyöhykkeen tutkimuksissa saatuja tutkimustuloksia vaaditaan luovutettavaksi ja niitä hyödynnetään uuden lainsäädännön mukaisessa menettelyssä, tutkimuksia tehneellä hankekehittäjällä tulisi vähintäänkin olla mahdollisuus saada jonkinlainen kompensatio hankekehitykseen uponneista kustannuksista, mikäli yksinoikeus hankkeeseen myönnetään kilpailutuksen perusteella toiselle hankekehittäjälle, joka ei ole tehnyt tutkimustyötä vanhan talousvyöhykelain mukaisen tutkimusluvan nojalla ja joka kuitenkin lopulta tulisi hyötyneeksi kilpailevan toimijan aikaisemmin laatimista tutkimuksista.

Hallituksen esityksen sivulla 43 pykälässä 5 § todetaan, että laadulliset tekijät voisivat koskea tarjoajan taloudellista tilaa, kokemusta, osaamista ja muuta kykyä edistää hanketta, hankkeen ympäristövaikutuksia, paikallisen hyväksyttävyyden edistämistä, verkkoon liittämistä, turvallisuutta sekä EU-sääntelyssä edellytettäviä seikkoja, ja niistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Myös laadullisten tekijöiden pisteytyksestä eli valintakriteereistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Kriteerien tulisi olla asetuksessa riittävän konkreettisia ja vertailukelpoisesti mitattavissa ja arvioitavissa, jotta niillä olisi aidosti merkitystä hinnan ohella.

Sivulla 43 todetaan myös, että "Verkkoon liittämistä koskeva kriteeri voisi koskea esimerkiksi sitä, miten iso osa hankkeen tuottamasta sähköstä liitetään sähköverkkoon. Verkkokapasiteetin riittävyyden ja verkon vahvistamisen kustannusten optimoinnin vuoksi voisi olla tarpeen antaa enemmän pisteitä, mitä vähemmän hankkeen kapasiteetista liitetään sähköverkkoon. Merituulivoimapuistoja on teknisesti mahdollista liittää suoraan kulutuskohteisiin, kuten erilaisiin teollisuuslaitoksiin."

Hankekehittäjiä on mahdotonta tehdä vielä kilpailutusvaiheessa sitovia sopimuksia teollisuuslaitosten ja kulutuskohteiden kanssa koskien vuosien päästä tulevaisuudessa mahdollisesti realisoituvan hankkeen sähkön ostoa. Löyhät aiesopimukset eivät kerro aidosti eri tarjoajien paremmuusjärjestyksestä. Alustavan vaiheen aiesopimuksia tai tiedusteluita ei tulisi sisällyttää hyödyntämisoikeuspäätöksen ehdoksi, jonka rikkominen voisi johtaa vakuuden realisoimiseen ja pahimmillaan luvan peruuttamiseen.

Hallituksen esityksen sivulla 43 pykälässä 5 § todetaan, että "Energiavirasto voisi valtioneuvoston päätöksen mukaisesti järjestää useamman kuin yhden alueen kilpailutuksen kerralla, missä tilanteessa yksi toimija voisi kuitenkin voittaa vain yhden kilpailutuksen. Näin varmistettaisiin, että voittajalla on tosiasialliset edellytykset toteuttaa hanke." Esitetty rajoitus ei poista toiminnanharjoittajan mahdollisuutta voittaa useampaa kilpailutusta, jos merituulivoima-alueiden kilpailutukset järjestetään eriaikaisesti pienelläkin viiveellä. Tämä olisi hyvä huomioida viimeistään asetuksessa.

Hallituksen esityksen sivulla 44 pykälässä 6 § todetaan, että "Tarjouksien peruutuskiellon tarkoituksena olisi varmistaa muun ohella, että kolmen osallistujan minimivaatimusta, josta säädettäisiin ehdotetussa 13 §:ssä, ei olisi mahdollista kiertää. Lisäksi kilpailutuksen kesto voisi pidentyä ja hallinnollinen taakka lisääntyä, jos tarjouksia voisi peruuttaa, koska Energiaviraston tulisi uudelleen kohdistaa arviointia. Energiaviraston ei tarvitsi arvioida kaikkia tarjouksia samalla tarkkuudella, vaan esimerkiksi pakolliset poissulkuperusteet, joista säädettäisiin ehdotetussa 11 §:ssä, voitaisiin tarkastaa vain niiden tarjousten osalta, jotka ovat vertailun kärjessä."

Koska hankekehittäjiä pitää hallituksen esityksen mukaan maksaa osallistumismaksu, vaikuttaa kohtuuttomalta, että kilpailutuksesta vetäytymisen kieltoa perustellaan Energiavirastolle aiheutuvalla hallinnollisella taakalla. Ajatus siitä, että osallistujat pyrkisivät osallistumismaksusta huolimatta tarkoituksella kiertämään kilpailutuksen vähimmäisosallistujamäärää, kuulostaa kaukaa haetulta. Olisikin kohtuullista, jos hankekehittäjällä olisi mahdollisuus vetäytyä tarjouskilpailusta kesken kilpailutuksen ja ennen Energiaviraston päätöksen antamista, jolloin sanktiona hankekehittäjä luonnollisesti menettäisi maksamansa osallistumismaksun.

Sivulla 45 pykälän 7 § 2 momentissa todetaan, että "Oikeutta osallistua kilpailutukseen yksin tai osana ryhmittymää ei ole, jos yhteisöllä, yrityksellä tai sen konserniyrityksellä on yksin tai yhdessä yksinoikeus kolmeen tai useampaan Suomessa tai Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevaan merituulivoima-alueeseen, joilla ei ole otettu tuulivoimapuistoa suunniteltuun käyttöön."

Rajaus kuulostaa keinotekoiselta ja vaikuttaa perustuvan olettaamaan, että osaavista merituulivoiman hankekehittäjistä tulee olemaan Suomessa runsaudenpulaa. Maailmalla merituulivoima-alan hankekehittäjiä on kuitenkin loppujen lopuksi varsin rajallinen määrä. Mikäli tavoitteena on houkutella hankekehittäjiä, jolla on osaamista myös Suomessa, on määrä vieläkin rajallisempi. Globaalilla pelikentällä operoivilla hankekehittäjillä saattaa joka

tapauksessa olla vireillä useita hankkeita samanaikaisesti, jolloin on resursointimielessä käytännössä yhdentekevää, missä päin maailmaa hankkeet sijaitsevat.

13 § Kilpailutuksen keskeyttäminen, pykälän 1 momentin mukaan Energiaviraston olisi keskeytettävä kilpailutus, jos poissulkuperusteiden ja mahdollisten esivalintakriteerien jälkeen jäljellä olisi alle kolme osallistujaa. Hallituksen esityksen sivun 51 mukaan ”säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että kilpailutuksessa on käsillä aito kilpailutilanne. Kolme osallistujaa olisi vähimmäismäärä, jolla voitaisiin katsoa riittävän kilpailun toteutuvan. Riittävällä kilpailutilanteella myös varmistettaisiin, että hyödyntämisoikeudesta saadaan markkinahinta.” Osallistumismaksu tulisi palauttaa, jos kilpailu keskeytetään osallistujien vähäisestä määrästä ja siten toiminnanharjoittajasta riippumattomasta syystä.

Hallituksen esityksen sivulla 52 pykälässä 14 § todetaan, että ”Energiavirasto voisi yhdistää kuhunkin tarjottuun euromäärään tiedon siitä, onko tarjouksen tekijälle myönnetty talousvyöhykelain mukainen hyödyntämisoikeus merituulivoimalle kilpailutettavalle alueelle. Myönnettyjen hyödyntämisoikeuksien nojalla on ollut mahdollista tehdä tutkimuksia. Tieto olisi tarpeen, koska kilpailutukseen osallistujilla voi olla erilainen tietopohja tarjouksen tekemisen tueksi. Niillä, joilla on ollut mahdollisuus tutkia edes osin kyseisen talousvyöhykkeen alueen soveltuvuutta merituulivoimahankkeeseen, on todennäköisesti paremmat tiedot tarjouksen tekemiseksi kuin niillä, jotka eivät ole tutkimuksia tehneet. Tieto hyödyntämisoikeudesta ei anna takeita siitä, että sen turvin olisi tutkittu, mutta on hyvin todennäköistä, että myönnettyjä suostumuksia olisi hyödynnetty kilpailutusta varten.” Aiemman tutkimusluvan nojalla tehdyt talousvyöhykkeen tutkimukset eivät saa kääntyä hankekehittäjiä vastaan, vaan hankekehittäjille tulee turvata jotain hyötyä nykylainsäädännön nojalla tehdyistä investoinneista hankekehitykseen.

Hallituksen esityksen sivulla 78 todetaan, että ”Voittajan ratkaisulla tasatilanteessa tarkoitettaisiin ratkaisutapaa, jolla voittaja määritettäisiin, jos tarjoukset saisivat yhtä hyvät pisteet. Tasatilanne voitaisiin ratkaista esimerkiksi arvalla tai painottamalla jotakin tai joitakin valintakriteereitä.” Näin suurien hankkeiden kilpailutuksissa tulisi voittaja valita painottamalla jotakin tai joitakin valintakriteereitä, ei arpomalla.

Palaute hyödyntämisluvasta

Hallituksen esityksen sivulla 54 pykälässä 15 § todetaan, että ”Mahdollisimman laaja kansallisen turvallisuuden määritelmä on tarpeellinen, jotta voidaan huomioida turvallisuusympäristön muutokset. Laaja määritelmä on myös perusteltu, koska päätöksen tekisi valtioneuvosto. Suomen talousvyöhykkeen hyödyntämisoikeus kuuluu Suomen valtiolle, joten valtiolla on lähtökohtaisesti laaja harkintavalta siinä, millä perustein se luovuttaa oikeuden toiselle. Samasta syystä kansallinen turvallisuuden edellytyksen täytyminen on syytä tarkastaa vasta hyödyntämislupavaiheessa, eikä Energiaviraston järjestämässä kilpailutuksessa, vaikka hanketoimijoiden kannalta varmuus kansallisen turvallisuuden ehdon täyttymisestä olisi tarkoituksenmukaista olla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.”

Hallituksen esitysluonnoksessa ei avata lainkaan, miten kansallista turvallisuutta koskevat säännöt pelaisivat yhteen suoria ulkomaisia investointeja koskevaan valvontaan (FDI), joka koskee pitkälti samaa asiaa. Investointivarmuuden näkökulmasta olisi syytä välttää päällekkäisiä rakenteita ja sääntelyä. Vähintäänkin kilpailutukseen osallistuvilla pitäisi olla riittävä varmuus siitä, että kansallista turvallisuutta koskevan harkinnan läpäistyään investointi ei kaadu siihen, että FDI -arvioinnissa päädyttäisiinkin päinvastaiseen lopputulokseen.

Jotta talousvyöhykkeen tuulivoimakehitystä saadaan edistettyä mahdollisimman sujuvasti ja joutuisasti, kansalliseen turvallisuuteen liittyvä edellytys tulee huomioida esteenä jo kilpailutusvaiheessa eikä vasta hyödyntämisoikeutta hakiessa. Olisi kohtuutonta muita tarjoajia kohtaan, jos kilpailutusmenettely alkaisi hyödyntämislupaprosessin aikana alusta siitä syystä, että Energiavirasto on valinnut voittajaksi tahon, joka ei alun perinkään ole täyttänyt luvan myöntämisedellytyksiä. Jonkinlainen ennakkotietomenettely siitä, että tarjoaja täyttää kansalliseen turvallisuuteen liittyvät kriteerit, voisi myös lisätä järjestelmän ennakoitavuutta.

Hallituksen esityksessä sivulla 56 pykälässä 16 § on kolmen (3) kuukauden määräaika hyödyntämisluvan hakemiselle sidottu pykälässä kilpailutusta koskevan Energiaviraston päätöksen lainvoimaistumiseen. Jos päätöksestä valitetaan ja muutoksenhakutuomioistuin antaa päätöksensä esimerkiksi toukokuun loppupuolella, kolmen (3) kuukauden määräaika juoksee keskellä lomakautta. Lähtökohtaisesti kuuden (6) kuukauden määräaika hakemuksen tekemiselle olisi kohtuullisempi ottaen huomioon, että lähtökohtaisesti kilpailutuksen voittanut toiminnanharjoittajakin haluaa edetä hankekehityksessä mahdollisimman ripeästi.

Hyödyntämisluvan myöntämisen kilpailutuksen voittaneelle taholle pitäisi olla lähinnä muodollisuus, johon ei pitäisi liittyä enää tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Hallituksen esityksen kohta, jonka mukaan hyödyntämislupa voitaisiin evätä, jos voittajan kyky toimia annetun tarjouksen mukaisesti on olennaisesti heikentynyt, vaikuttaisi kuitenkin antavan valtioneuvostolle tosiasiallisesti melko laajan harkintavallan hylätä lupahakemus. On vaikea kuvitella, minkälaisessa tilanteessa kilpailutukseen osallistuva voisi ensin voittaa kilpailutuksen, jossa laatutekijät ovat keskeisessä osassa, ja kolme kuukautta myöhemmin menettää kykynsä toimia antamansa tarjouksen mukaisesti.

Hallituksen esityksen sivulla 56 pykälän 17 § mukaan kilpailutuksen voittajan tulee noudattaa tarjouksessaan esittämiä laadullisia tekijöitä myös hyödyntämislupaa haettaessa ja luvan myöntämisen jälkeen. Asetuksessa annettavien laadullisten tekijöiden tulee olla niin yksiselitteisiä, että niiden noudattamista voidaan objektiivisesti arvioida. Hallituksen esityksessä jää epäselväksi, missä vaiheessa prosessia toiminnanharjoittajan odotetaan alkavan toteuttaa lupaamiaan toimenpiteitä (esim. meriluontoa koskevat toimenpiteet). Nämä tulisi huomioida viimeistään asetuksessa.

Hallituksen esityksen sivulla 56 pykälän 17 § momentin 3 kohta koskee hankkeessa noudatettavia määräaikoja, muita edistymisen kannalta tarpeellisia seikkoja sekä niistä raportointia. Hallituksen esityksen mukaan hyödyntämisluvassa olisi tarpeen asettaa määräaikoja hankkeen etenemiselle, jotta estettäisiin merialueen varaaminen ilman aikeita hankekehitykseen ja varmistettaisiin, että hanke etenee kohtuullisessa aikataulussa. Määräaikojen asettamiseen tulee suhtautua pidättyvästi, koska niihin liittyy usein tekijöitä, jotka ovat toiminnanharjoittajan vaikutusmahdollisuuksien ulottumattomissa, kuten luontoselvitykset ja lupamenettelyt. Liialliset määräajat vaikeuttavat hankekehitystä ja lisäävät investointiepävarmuutta. Riittävää olisi rajoittaa määräajat tiettyjen keskeisten lupien, kuten vesiluvan, hakemiseen, ja määräaikoihin tulisi olla mahdollista hakea pidennystä perustellusta syystä.

Pykälän 17 § 2 momentissa todetaan, että "hyödyntämisluvan nojalla tehtyjen tutkimusten tulokset olisi toimitettava työ- ja elinkeinoministeriölle. Velvoitetta on pidettävä tarpeellisena toisaalta valvonnan kannalta sekä merituulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten selvittämiseksi ja toisaalta sen vuoksi, että tutkimustöistä saatu tietoaineisto voidaan kerätä talteen ja

tarvittaessa hyödyntää, mikäli toiminnanharjoittaja luopuu hankkeesta ja alue kilpailutetaan uudelleen. Lähtökohtaisesti tietoaaineistoa on julkisuuslain nojalla pidettävä julkisina tietoina. Tehtyjen tutkimusten tulosten toimitusvelvollisuus olisi voimassa myös, jos hyödyntämislupa ei olisi enää voimassa, mutta tietoja ei olisi vielä toimitettu”. Momenttia tulisi muuttaa siten, että keskeiset tutkimustulokset toimitetaan TEM:lle. Kuten TEM/VN on todennut talousvyökkelain 6 §:n mukaisissa tutkimuslupapäätöksissään, tutkimus- ja hanketiedot voivat sisältää julkisuuslain nojalla salassa pidettävää tietoa. Talousvyöhykkeen tutkimukset ovat edellyttäneet merkittäviä taloudellisia investointeja, joten tutkimustuloksia ei voida luovuttaa tai hyödyntää ilman asianmukaista korvausta, koska kyse on liikesalaisuudesta.

Hallituksen esityksessä pykälän 17 § 3 momentissa todetaan, että hyödyntämislupa olisi annettava määräajaksi. Ottaen huomioon merituulivoimapuistojen käyttöiän ja hankekehitykseen kuluva pitkä ajan, hyödyntämisluvan tarkoituksenmukainen kesto olisi useita kymmeniä vuosia. Hyödyntämisluvan voimassaoloa voitaisiin kuitenkin rajata siten, että hyödyntämislupa koskisi tietyn määräajan jälkeen vain aluetta, jolle merituulivoimahanke sijoittuu. On erinomaista, että otetaan huomioon merituulivoimapuistojen pitkä käyttöikä ja hankekehityksen vaatima aika. Määräaikainen hyödyntämislupa, joka kuitenkin rajoittuu vain varsinaiselle hankkeen toteutusalueelle, tarjoaa joustavuutta hanketoimijalle ja varmistaa, että hankkeen toteutus on taloudellisesti kannattavaa ja ympäristöolosuhteet huomioon ottavaa. Tämä lisää toiminnan varmuutta ja mahdollistaa paremmin riittävän suuren merituulivoimapuiston rakentamisen.

Hallituksen esityksen sivulla 60 pykälän 21 § 1 momentti on kirjoitettu passiivissa ja esityksessä jää epäselväksi, minkä tahon aloitteesta hyödyntämisluvan muuttamista koskeva hakemus voi tulla 1 momentin nojalla vireille (vrt. esim. kaivoslain 69 §). Aloiteoikeus tulisi rajata ainoastaan tarpeellisiin viranomaistahoihin, sillä muutoin 3 kohta (toiminnan ulkopuolisten olosuhteiden olennainen muutos) antaa liian laveat mahdollisuudet hyödyntämisluvan jälkikäteiseen muuttamiseen. Lisäksi pykälässä tulee säätää siitä, että toiminnanharjoittajaa kuullaan ennen luvan muuttamista.

Hallituksen esityksen sivulla 60 todetaan samaisessa pykälässä, että ”kansalliseen turvallisuuteen liittyvän muutospäätöksen tekisi valioneuvosto ja muut muutospäätökset työ- ja elinkeinoministeriö. Hyödyntämislupapäätöksen tekee valtioneuvosto, mutta sen muuttaminen muussa kuin kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä tapauksissa ei olisi sen luonteista, että se edellyttäisi valtioneuvoston päätöksentekoa.” Jotta koko prosessi olisi yhtenäinen ja johdonmukainen, tulisi saman viranomaisen olla toimivaltainen muuttamaan alkuperäistä päätöstä.

Palaute valitusten osittaisesta keskittämisestä Vaasan hallinto-oikeuteen (Erylisesti hallinto-oikeuksille, korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja markkinaoikeudelle osoitettu kysymys)

Hankekehittäjän näkökulmasta näemme hyviä ja huonoja puolia valitusten keskittämisestä Vaasan hallinto-oikeuteen.

Hyvänä puolena on, että Vaasan hallinto-oikeus on erikoistunut ympäristö- ja luonnonvaraoikeudellisiin asioihin. Tämä tarkoittaa, että tuomarit ja henkilöstö ovat kokeneita ja perehtyneitä käsittelemään monimutkaisia ympäristöasioita, kuten merituulivoimahankkeita. Erikoistuminen näihin asioihin voi johtaa laadukkaampiin ja perusteellisempiin päätöksiin. Lisäksi Vaasan hallinto-oikeus käsittelee jo nyt paljon energiahankkeisiin liittyviä valituksia, joten sillä on vankka kokemus ja asiantuntemus energiakysymyksissä, mikä voi nopeuttaa käsittelyä ja parantaa päätösten laatua.

Keskittäminen yhteen hallinto-oikeuteen voi parantaa päätöksenteon yhdenmukaisuutta ja ennakoitavuutta. Tämä vähentää riskiä, että samanlaiset tapaukset saavat erilaisia ratkaisuja eri tuomioistuimissa. Lisäksi yhteen paikkaan valitusten keskittäminen voi johtaa tehokkaampaan resurssien käyttöön, kuten erikoistuneiden tuomareiden ja asiantuntijoiden hyödyntämiseen, mikä voi parantaa oikeudenkäyntien tehokkuutta ja vähentää käsittelyaikoja.

Toisaalta valitusten keskittäminen Vaasan hallinto-oikeuteen voi johtaa resurssipulaan ja pidentyneisiin käsittelyaikoihin, jos tuomioistuin ei saa lisää resursseja. Tämä voi tehokkuuden sijaan hidastaa merkittävästi merituulivoimahankkeiden etenemistä. Lisäksi valitusten keskittäminen yhteen oikeusasteeseen voi entisestään pidentää jo ennestään ylikuormittuneen Vaasan hallinto-oikeuden käsittelyaikoja, mikä hidastaa kaikkien siellä käsiteltävien asioiden etenemistä. Tämä voi olla haitallista erityisesti kiireellisten hankkeiden kannalta.

Markkinaoikeus on erikoistunut julkisiin hankintoihin ja kilpailutukseen liittyviin asioihin. Jos valitukset koskevat kilpailutusprosessia, Markkinaoikeus voisi olla paremmin varustautunut käsittelemään merituulivoimaa koskevia valituksia nopeammin ja asiantuntevammin.

Palaute muutoksenhausta

Sujuvan muutoksenhakumenettelyn varmistamiseksi muutoksenhaku olisi perustellumpaa ohjata Vaasan hallinto-oikeuden sijasta markkinaoikeuteen, jolla on entuudestaan laaja-alaista kokemusta julkisten hankintojen muutoksenhausta.

Palaute talousvyöhykelain muutoksista

Talousvyöhykelaisissa on hyviä ja huonoja muutoksia. Hankekehittäjän näkökulmasta koemme hyvänä, esimerkiksi sen, että luvussa 7.2 talousvyöhykkeelle rakennettavien tekosaarten, laitteiden ja muiden rakennelmien sekä niiden toimintaan liittyvien putkien ja kaapeleiden osalta sovelletaan useita erityislakeja, kuten sähkö- ja kaasumarkkinoista annettua lainsäädäntöä, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia, sekä ilmailulain lentoesteitä koskevia säännöksiä. Tämä luo selkeät puitteet ja varmistaa turvallisuuden sekä ympäristönsuojelun korkean tason alalla, mikä on olennaista suurissa infrastruktuurihankkeissa.

Lisäksi uudet säännökset, jotka koskevat esimerkiksi jätelain soveltamista kokonaisuudessaan talousvyöhykkeellä, lisäävät yhdenmukaisuutta ja ennakoitavuutta rakennus- ja purkuprosesseissa. Tämä auttaa hankekehittäjiä suunnittelemaan toimintaansa tehokkaammin ja vähentää riskiä yllättävistä sääntelymuutoksista. Luvussa 7.2 korostetaan myös, että kaikki rakentaminen talousvyöhykkeellä edellyttää valtioneuvoston hyväksyntää. Tämä varmistaa, että kaikki hankkeet käyvät läpi tiukan tarkasteluprosessin, mikä lisää oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta eri toimijoiden välillä.

Haasteita tuovat monien eri lakien soveltaminen ja viittausten muuttaminen, mikä voi tehdä sääntelykehiksestä monimutkaisen ja vaikeaselkoisen hankekehittäjille. Erityisesti pienemmät toimijat voivat kokea tämän haasteellisenä, mikä voi hidastaa hankkeiden aloittamista ja toteuttamista. Toivomuksena olisikin, että valtioneuvosto valmistelisi jo hyvissä ajoin samanaikaisesti nyt kyseessä olevan lakiuudistuksen kanssa soft law -ohjeistusta talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeen edellyttämistä (lupa)menettelyistä ja niiden suhteesta toisiinsa. Vaikka talousvyöhykelain muutokset lisäävät sääntelyn selkeyttä ja yhdenmukaisuutta, on tärkeää varmistaa, että viranomaisilla on riittävät resurssit valvoa ja toimeenpanna näitä uusia sääntöjä tehokkaasti. Ilman riittäviä resursseja sääntely voi jäädä

tehottomaksi ja käsittelyajat voivat pidentyä, mikä haittaa hankkeiden etenemistä. Lisäksi uusien säännösten mukaan luvan ehtojen vastaista toimintaa ei kriminalisoida, vaan seurauksena olisi luvan peruuttaminen. Tämä voi heikentää säännösten noudattamista, jos toimijoille ei aseteta riittäviä sanktioita mahdollisista rikkomuksista. Siksi olisi syytä harkita uudelleen sanktioiden riittävyttä ja mahdollisesti lisätä sanktiomekanismeja, jotka varmistavat, että toimijat noudattavat sääntöjä tarkasti. Ennen kaikkea toivomme, että uudet muutokset talousvyöhykelaisissa sujuvoittaisivat sekä oikeudenmukaistaisivat hankkeiden etenemistä, samalla kun ympäristö ja turvallisuusnäkökohdat otetaan asianmukaisesti huomioon.

8 luku – Lakia alemman asteinen sääntely

Palaute asetuksella myöhemmin säädettäviin asioihin liittyen

Hallituksen esityksen sivulla 44 pykälässä 7 § todetaan, 1 momentissa, että "Osallistujalla olisi oltava riittävä osaaminen, kokemus ja taloudelliset valmiudet merituulivoimahankkeen edistämiseen. Osallistujan valmiuksista voidaan 3 momentin nojalla antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella." Koska laadulliset kriteerit täsmentyvät vasta asetuksessa, on tällä hetkellä mahdotonta ottaa kantaa kriteereiden asianmukaisuuteen. Mikäli osaamisesta, kokemuksesta ja taloudellisista valmiuksista tehdään ehto osallistumiselle, tulisi näille olla konkreettiset minimikynnysluvut, kuten vähimmäisliikevaihto, jotta arviointi ei olisi mielivaltaista. Tämä olisi hyvä huomioida viimeistään asetuksessa.

Hallituksen esityksestä käy ilmi, että moni asia jätetään säädettäväksi myöhemmin tulevassa asetuksessa. Tämä lisää joustavuutta muuttaa ja kehittää tulevia kilpailutuksia kertyneiden kokemusten myötä. Tällä hetkellä myöhemmin säädettäviin asioihin liittyen on haastava ottaa kantaa, ja tietyissä kohdin hallituksen esityksen palautteen antoa olisi ollut laadukkaampaa, jos asetus olisi ollut jo julkistettu. Asetuksessa tulee olla riittävän konkreettisia ja vertailukelpoisesti mitattavissa ja arvioitavissa olevia laadullisia kriteereitä, jotta niillä olisi aidosti merkitystä hinnan ohella. Nykyisen talousvyöhykkeen lainsäädännön puitteissa toteutetut tutkimukset eivät saa kääntyä hankekehittäjiä vastaan, vaan ne tulee huomioida joltakin osin laadullisissa kriteeristöissä. Kilpailutuksen aloittamisen aikataulun ja ehdot ovat tällä hetkellä epäselviä ja aiheuttavat epävarmuutta hankekehittäjille. On tärkeää, että kilpailutuksen ehdot ja aikataulu ovat selkeitä ja ennakoitavissa.

Muu Palaute

Tähän pyydetään jättämään palaute vain niistä asioista, joita ei ole mainittu yllä.

Hallitus esityksen sivun 40 (1 § Soveltamisala) mukaan uuden lain soveltamisalan mukaiseen tuulienergian hyödyntämiseen kuuluisivat tutkimisen lisäksi tuulivoimalat ja niihin liittyvät rakennukset, kuten sähköasemat ja mahdolliset vetylaitokset. Kaapeleihin ja putkiin liittyvä tutkiminen ei edellyttäisi erillistä talousvyöhykelain 6 §:n mukaista lupaa, jos se tapahtuisi talousvyöhykkeen merituulivoima-alueella, vaan tutkiminen voitaisiin tehdä ehdotetun talousvyöhykkeen merituulivoimalain hyödyntämisluvan nojalla. Kuitenkin talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen ulkopuolella tutkiminen edellyttäisi talousvyöhykelain 6 §:n suostumusta. Jos talousvyöhykkeen merituulivoima-alue ei rajaudu aluevesiin, toiminnanharjoittajalla on todennäköisesti tarve tehdä kaapeleiden sijoittamiseen liittyviä tutkimuksia hyödyntämisluvan käsittämisen merituulivoima-alueen ulkopuolella talousvyöhykkeellä, mikä edellyttää valtioneuvoston suostumuksen ja ylimääräisen

lupakierroksen. Olisi aiheellista harkita, tulisiko kaapeleiden sijoittamiseen liittyvä tutkimuslupa sisällyttää hyödyntämisoikeuteen.

Hallituksen esityksessä jää epäselväksi, miten tuulivoimahankkeelle myönnetty hyödyntämisoikeus vaikuttaisi mahdollisuuksiin saada talousvyöhykelain mukaiset tutkimus- ja hyödyntämisluvut hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisille kaapeleille. Sääntelyn nojalla vaikuttaa mahdolliselta, että hanke voisi saada hyödyntämisoikeuden turbiineille, mutta jos kaapelireitti kulkee merialuesuunnitelmassa muuhun tarkoitukseen osoitetun alueen läpi, valtioneuvosto voisi harkintavaltansa nojalla päättää olla myöntämättä lupaa kaapeliin. Investointivarmuuden näkökulmasta täysin itsenäiset prosessit ja lupaharkinnat turbiineille ja kaapelireitille eivät ole ongelmattomia.

Hallituksen esityksen sivun 61 pykälän 22 § mukaan valtioneuvosto voisi luvanhaltijan hakemuksesta siirtää hyödyntämisluvan toiselle yritykselle tai yhteisölle, jos valtioneuvostolla ei ole painavia perusteita epäillä siirron vaarantavan kansallista turvallisuutta ja on ilmeistä, että toiminta jatkuu lupaehtojen mukaisena. Sanamuoto rajaa luvan siirtokelpoisuutta voimakkaasti ja antaa valtioneuvostolle laajan harkintavallan evätä siirto. Riittävää siirron epäämiseen vaikuttaisi olevan esimerkiksi se, ettei ole ilmeistä, että siirronsaaja toteuttaisi jotain yksittäistä lupamääräystä. Ennakkoratkaisumenettely tulisi laajentaa koskemaan kaikkia siirron potentiaalisesti estäviä kriteerejä, mukaan lukien se, vaarantaako siirronsaaja kansallisen turvallisuuden. Nykyinen sanamuoto vaikeuttaa merkittävästi hankkeen rahoituskelpoisuutta.

Hallitus esityksen sivun 61 pykälän 23 § mukaan hyödyntämisluvan haltijan olisi ilmoitettava sen osakeomistuksessa tapahtuneista vähäistä suuremmista muutoksista sekä vastaavassa tosiasiallisessa vaikutusvallassa tapahtuneista muutoksista välittömästi työ- ja elinkeinoministeriölle. Sana "välittömästi" kuulostaa vahvalta ja epärealistiselta lauseessa. Ehdottaisimme sen sijaan "Ilman aiheetonta viivytystä", joka olisi käytännöllisempi ilmaisu.

Hallituksen esityksen sivun 62 pykälän 24 § 1 momentti on kirjoitettu passiivissa, eikä siitä käy ilmi, minkä tahon aloitteesta hyödyntämisluvan peruuttamista koskeva hakemus voi tulla vireille. Aloiteoikeus tulisi rajata tarpeellisiin viranomaistahoihin kuten valvontaviranomaisiin tai Energiavirastoon. Hyödyntämisluvan peruuttaminen tulee sitoa olennaisiin luparikkomuksiin ja tilanteisiin, joissa syyt eivät ole hankekehittäjän vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Toiminnanharjoittajaa tulee kuulla ennen luvan peruuttamista. Lisäksi 1 momentin 4 kohtaa voisi täsmentää: "4) luvanhaltija siirtää luvan toiselle yritykselle tai yhteisölle 22 §:ä säädetyn vastaisesti."

Hallitus esityksen sivun 70 pykälän 33 § yksityiskohtaisista perusteluista ei käy selväksi pykälän sisältö, kuten millaisista vahingoista pykälässä on kyse ja mikä taho voi tulla korvausvelvolliseksi. Hallituksen esityksestä ei käy ilmi voiko kilpailun voittaja olla vahingonkorvausvelvollinen toimiessaan WTO julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisesti, kun kyseisessä sopimuksessa osapuolina ovat sopimusvaltiot.

Lopuksi toteamme, että Energiaviraston valinta kilpailutuksen järjestäväksi viranomaistahoksi Metsähallituksen sijaan on erittäin hyvä, samoin kuin asiaa koskevat perustelut hallituksen esityksessä ovat asianmukaiset. Hallituksen esityksessä meitä huolestaa, että lakiesitykseen liittyvä hallinnollinen taakka on merkittävä monivaiheisessa prosessissa, mikä todennäköisesti viivästyttää talousvyöhykkeen merivoiman hankekehitystä huomattavasti nykytilanteeseen nähden.

Maajohtaja, Eolus Finland Oy:n toimitusjohtaja

A handwritten signature in purple ink that reads "Tiina Partanen". The signature is written in a cursive, flowing style.

Tiina Partanen